

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

V ЗАСЪДАНИЕ, НЕДЪЛЯ, 23 МАРТЪ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на П. Р. Славейкова — Начало въ 11 часа.)

Председателъ: (звъни). Ще се чете списъкътъ на представителитъ.

Секретаръ Золотовъ: (чете).

Председателъ: Отъ 171. представители липсватъ 39, присъствуватъ 132, слѣдователно има вишегласие, и можемъ да пристъпимъ къмъ работа; на дневний редъ е да се четжтъ по напрѣдъ протоколитъ. Но прѣди да пристъпимъ къмъ четение на протоколитъ, азъ бихъ желалъ да се прочете едно прошение, което е отправено до Събранието. (Чете се прошеннето на Шуменский Депутатъ Г-нъ Икономова, който моли да му са даде двѣ недѣли отпусъ, за да си отиде по домашни работи). Има ли нѣкой да забѣлжи нѣщо върху това искание? Ако не е никой противъ това, можеме да позволимъ на Г-нъ Икономова да отиде, особено като предлѣжи за домашни обстоятелства. Мисля, че нѣмаме право да спираме никого въ такъвъ случай. (Гласове: съгласни.)

Бурмовъ: Нѣма, разбира се, никакво законно основание да се отрече на прошеннето, и мисля че, прѣди да се направи правилникъ, не може върху това да се расправя, до дѣто не се опредѣли редъ за такива прошения. Правилникътъ трѣбва да показва, че или Събранието, или председателътъ има право да даде отпусъ на депутатътъ, ако неговото исканье е резонно.

Д-ръ Молловъ. Имамъ да кажа, че въ Правилникътъ има членъ, който казва, че Събранието дава позволение. На основание на този членъ предложилъ е и г-нъ Икономовъ своето прошение. —

Бурмовъ: Правилникътъ приетъ ли е? (Гласове: Врѣменно е приетъ).

Председателъ: Допуща ли се на Г-нъ Икономовъ да си отиде? Който не приема, да си дигне ржката! (Никой не дига ржка). Слѣдователно позволява му се отпусъ на 2 недѣли. Азъ имамъ толкова увѣрение, че самъ Г-нъ Икономовъ не ще да продължи отпуса за повече, отъ колкото трѣбва. — Сега ще се четатъ протоколитъ.

Секретаръ Баларевъ: (чете протоколътъ отъ II то засѣдание.)

Председателъ: Има ли нѣкой да направи бѣлѣжки върху четениятъ протоколъ?

Станчевъ: Забѣлѣжвамъ че на свършване на засѣданието се поменува, че предложението на Г-нъ Цанкова се прие, но прие се само за разглеждане.

Баларевъ: Така и стои въ протоколътъ: (чете този пасусъ) „но прие се да се разглежда“

Недѣлковичъ: На едно мѣсто забѣлѣжвамъ, че въ протоколътъ стои, засѣданието се е разпръснало“ и трѣбвало би да се каже разпуснало“,

Председателъ: Ще се земе въ внимание

тази бѣлѣжка.

Баларевъ: (чете този пасусъ) „Събранието са распуска за 5 минути“, слѣдователно тука стои распуска.

Предсѣдателъ: Ако нѣма други да забѣлѣжи нѣщо, тогасъ ще четемъ третия протоколъ.

Секретаръ Даневъ: (чете протоколътъ отъ III засѣданіе).

Предсѣдателъ: Прѣди да попитамъ Събранието имали нѣщо да забѣлѣжи върху настоящия протоколъ, имамъ да съобща на Народното Събрание, че телеграма се испрати вчера сутринъ, и до тозъ часъ нѣма още отговоръ отъ Августейшиятъ родители на Негова Свѣтлость Нашия Князь. Ако се яви, ще я прочетъ въ Събранието. — Сега, ако има нѣкой да забѣлѣжи върху протоколътъ Отецъ Мелетий има думата. —

Софійски Мелетий: Какъвъ отецъ Милетий? И попъ Тодоръ е отецъ! — Питанье е, кои протоколи сж официални: дали стенографическитѣ, или ония, които се четатъ тука. А като сме сега въ начало на засѣданіето, трѣбва да се рѣши този въпросъ и да се знае. —

Предсѣдателъ: Азъ мисля, че рѣшението отъ предишното Събрание има значение и сега.

Самбуловъ: Заради протоколитѣ има да се говори, когато ще се разгледа правилникътъ, и тогасъ ще се види. Но за сега не е този въпросъ на дневния редъ, пита се дали има нѣкой да прави забѣлѣжки върху протоколитѣ, които се прочетохъ. —

Митр. Милетий: Трѣбва да се рѣши този въпросъ.

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да прави забѣлѣжки върху протоколитѣ? (Гласове: Нѣма). Ще каже да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, който е да се изслуша правилникътъ и да правимъ върху него разглеждане. — Молимъ Г-на докладчика на комисията да излѣзе на трибуната.

Докладчикъ Д-ръ Молловъ: Комисията, като прегледа правилникътъ на предишното Събрание, направи нѣкои забѣлѣжки. Азъ ще го четъ първо изобщо, а послѣ членъ по членъ.

Предсѣдателъ: Какъ приема народ. Събрание, дали да се чете първо изцѣло, а послѣ членъ по членъ? —

Бурмовъ: Най-първо изобщо, а послѣ членъ по членъ.

Предсѣдателъ: Азъ моля Г-нъ Бурмова, като говори, да става на крака. —

Бурмовъ: Понеже казахъ само 2-3 думи —

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да се прочете цѣлъ правилникътъ? Който не жѣлае да си дигне ржката. (Никой не дига).

Докладчикъ Д-ръ Молловъ (чете цѣлъ

правилникътъ)

Предсѣдателъ: Сега ще се чете членъ по членъ —

Докл. Д-ръ Молловъ: (чете надписътъ:)

„Правилникъ за вътрѣшния редъ на Второто Обикновенно Нар. Събрание, отворено въ София на 23-й Мартъ 1880 год.“

П. Станчовъ: Струва ми се, че г-нъ докладчикъ споменува „второ Събрание.“ По мое мнѣние, това Събрание не е второ, но е първо.

Самбуловъ: Гдѣто е написано въ правилника „второ Народно Събрание,“ това е съвсѣмъ въ редъ; и азъ искамъ да се пише и на скратенитѣ и на стенографическитѣ протоколи както и на друго мѣсто второ Нар. Събрание. Първото Нар. Събрание, като имаше първата своя сесия, затвори се; а сега настѣпи второ Нар. Събрание и то има първата си сесия. Онѣзи г-да, които мислятъ, че трѣба туй да се преправи, тии смѣсватъ „сесия“ съ „Събрание.“ А за да се не смѣсва, може да се напомни, че всѣко Събрание може да има повече сесии. Между тѣхъ три сж редовни, а извънредни може да има колкото ще. Слѣдователно Събранието е друго нѣщо, а сесия тоже друго, и ние имаме сега първа сесия, а второ Събрание.

Михайловскій: Споредъ Конституцията избиратъ се депутатитѣ за три години, и това е единъ периодъ, а въ този периодъ има три Народни Събрания. Разумѣва се, щомъ сж станали изборитѣ, или се изпълни три годишниятъ периодъ, или не, периодътъ е свършенъ; сега се захваща първото Събрание на втория периодъ.

П. Станчовъ: Азъ мисля, че за подобро разбиране ще послужи княжески указъ, гдѣто не е споменато, че сега настава второ Нар. Събрание, нѣ просто се казва: „сега се свиква Народното Събрание, което напредъ се распусти.“

Самбуловъ: Мисля, че г-нъ Михайловскій, като разясняваше въпроса, спомена и думата „периодъ“ и подъ периодъ разбира Събранието, което трае три години. Първото Събрание имаше само една сесия въ цѣлий си периодъ; второто Събрание, което се отвори сега, има 3 сесии редовни и може отъ 5 до 6 извънредни. Азъ мисля, че е така; но г-нъ Михайловскій смѣсва понятието „сесия“ съ „Събрание.“ Първото Събрание се свика на 15 Октомврий, и затвори се на 24 Ноемврий. Второто законодателно обикновенно Нар. Събрание се е свикало на 23 Мартъ, ще има три редовни сесии и, както казахме, неопредѣленно число нередовни.

Предсѣдателъ: Има ли да говори нѣкой върху предмѣта?

Михайловскій: Азъ мисля, че тука нѣма никакви недоразумѣния въ естеството; може да има

нѣкакви недоразумѣния въ думитѣ. Азъ разумѣвамъ, споредъ Конституцията, че памето Народно Сѣбрание има тригодишенъ периодъ. Другадѣ Народнитѣ Сѣбрания иматъ повече години на пр. въ Англия има 7 годишенъ периодъ. У насъ има тригодишенъ периодъ, и въ този тригодишенъ периодъ има три редовни Сѣбрания, а освѣнъ това, може да има и извънредни. Единъ периодъ състои отъ три години, понеже може първото Сѣбрание на единъ периодъ да се затвори. Първий периодъ съ първата сесия се свърши, и сега се начина първото Сѣбрание на второй периодъ.

Д-ръ Браделъ: Господа! Това е безъ съмнѣние, че сега се събираме втори пътъ въ обикновенно законодателно Нар. Сѣбрание. Въпроса е за думи: да ли това ще назовемъ сесия или периодъ „Народното Сѣбрание, щомъ се избере, може да има три сесии вътрѣ въ 3 години. Фактъ е че това Нар. Сѣбрание сега първи пътъ засѣдава, а периодътъ му е вече второй. Въместо да кажемъ: „Второ Нар. Сѣбрание,“ можемъ да земемъ думата: „вторий периодъ.“

Стамбуловъ: Г-нъ Михайловскій смѣсва думата „сесия“ съ „Нар. Сѣбрание“. Депутатитѣ за Нар. Сѣбрание се избиратъ веднажъ, и това подиръ провѣрката трае три години. Първото обикновенно Нар. Собрание биде и се свърши; сега настана второ Нар. Собрание. А за погълъмо обяснение четемъ въ § 138 на Конституцията, който казва: (чете) „Членоветѣ на Народното Сѣбрание — не можтъ да се събиратъ на сесия, безъ да бждтъ свикани отъ княза, сжщо тѣ не можтъ да се събиратъ на засѣдания, слѣдъ като се отложи, затвори или распусти Нар. Сѣбрание.“ Значи, и самата Конституция опредѣлява, че въ тѣзи три години, ако има три редовни сесии, депутатитѣ не можтъ да се събержтъ, додѣто не ги повика князътъ, напр. втори пътъ има да се съберемъ, на 15 Октомврий; но ако не се свикаме отъ княза, не можемъ да се съберемъ. Азъ искамъ да кажж, че периодътъ бива у насъ три години; то ще каже, че Народното Сѣбрание трѣба да трае толкозъ години. Периодъ и Нар. Собрание за мене сж еднакви, и за това трѣба да се каже въ правилника: „на второто обикновенно Народно Сѣбрание.“

П. Станчовъ: Въ допълнение на думитѣ сп. пмамъ да приложж това, че, както първитѣ тѣй и настоящитѣ депутати, избрали сж се на основание на „врѣменитѣ правила за първото обикновенно Нар. Сѣбрание“. Ржководимъ отъ това тълкувамъ така, че настоящето Нар. Сѣбрание е първо обикновенно Нар. Сѣбрание. Азъ не мож да намѣря по хубава основа за своето тълкувание отъ колкото е това „приврѣмени правила за избиранieto на представителитѣ на първото Обикновенно Нар. Сѣбрание.“

Тодоровъ: Първото Народно Сѣбрание се рас-

тури заедно съ депутатитѣ, а сега сж нови депутати тука; слѣдователно това Сѣбрание не е вече първо, но е второ.

Мин. Каравеловъ: Ако да бѣ това Нар. Сѣбрание първо, тогазъ нѣма нужда да се работи новъ правилникъ. Щомъ се работи новъ проектъ, за правилникъ значи, че е ново Народно Сѣбрание.

Михайловскій: Азъ разумѣвамъ, че новитѣ избори на депутати се свършиха; слѣдователно, избиратъ се за новитѣ три години, въ които се предполага, че ще има 3 Народни Сѣбрания. Понеже първото се затвори чрѣзъ указа на Княза, и заповѣда се да станатъ нови избори, разумѣва се, че е настжнитѣ новъ периодъ, а Нар. Сѣбрание си е старото. Това може да се парѣче вмѣсто „периодъ“ — „сесия“. (Гласове: Сѣбрание).

Докл. Д-ръ Молловъ: Азъ мисля, че никои нѣма да опровергава, че имаше вече едно Нар. Сѣбрание; слѣдователно, това е второ, а миналото бѣ първо. Слѣдъ второто ще слѣдва трето и т. п. За това, азъ мисля, че нѣма никакви недоразумѣния, и незная, защо искаме да се препираме,

Предсѣд.: Азъ мисля, че въпросътъ е доста исчерпанъ. Има тука двѣ мнѣния. Първото на г-на Станчова: че това Сѣбрание се счита първо, защото изборитѣ сж се вършили на основание на врѣменнитѣ правила на първото обикновенно Нар. Сѣбрание; другото мнѣние е на г-на Стамбулова, който желас да се нарече второ. Сега отъ тѣзи двѣ мнѣния по напрѣдъ трѣба да се гласоподава за първото.

Докл. Д-ръ Молловъ: Азъ мисля, че първото предложение е проектътъ на комисията, и по напрѣдъ трѣба да се гласоподава за него; послѣ ако той падне, може да се гласоподава и за другитѣ предложения. (Чете още единъ пътъ заглавието на правилника).

Предсѣд.: Приема ли се така предложението да са нарича това Сѣбрание второ? (Приема се). Който го не приема, да си дигне ржката. (Единъ дигна).

Докл. Д-ръ Молловъ: (чете членъ 1-ий) За засѣданията чл. 1. Засѣданията на Народното Сѣбрание ставатъ редовно три пжти въ недѣлята а именно въ понедѣльникъ, срѣда и петакъ отъ 1 слѣдъ пладня до 5 часа подиръ пладня. По предложенье обаче станало въ Сѣбраието и прето по вишегласие, числото на засѣданията може, споредъ нуждитѣ и споредъ важността на въпроситѣ, да се увеличава или умалява.

Михайловскій: Азъ искамъ да кажа, че врѣмето отъ 1 до 5 е много малко, защото и така губимъ много врѣме съ явно и тайно гласоподавание; нѣ ако не е възможно да се захване отъ 11 до 5, то поне отъ 12 до 5. Трѣба да земемъ на умъ, че много пжти Сѣбраието се распуца за нѣколко минути, а пакъ и съ гласоподавание врѣме се губи, това, което прѣдлага г-нъ докладчикъ, е малко.

Д-ръ Браделъ: Азъ мисля, че Нар. Събрание, когато ще има да разглежда законопроекта, ще ги расподѣли на комисии; за това трѣба да се остави повече врѣме на тѣзи комисии да разглеждатъ проектѣ и да напишатъ докладѣтъ. Нар. Събрание послѣ ще слуша доклада на комисията и ще разисква и гласоподава върху него, а за тѣкъ цѣль остава врѣме отъ 1 до 5 часа.

Мин. Каравеловъ: Азъ пакъ предлагамъ да се тури отъ 2 до 6, защото въ 1 часъ хората повече обѣдватъ. Ако има повече работа, то можемъ да карамъ вечеръ по нѣкой часъ повече, ако нѣма може по напръдъ да се разидеме.

Кирковъ: Въ допълнение на думата на г-на Каравелова имамъ да кажа, че и по други съображения добръ е да отложимъ засѣданието по-късно, именно на 2 часа, защото повечето отъ насъ сѫ на такива служби, дѣто не можемъ да пренебрѣгнемъ. Колкото за това, което има много работа, то можемъ вечеръ да продължимъ; може и да стоимъ цѣла нощъ тука, като сми понапръдъ изпълнили другитѣ обществени дѣлности.

Михайловскій: Азъ ще отговоря на г-на Д-ръ Браделъ, който казва: да се свърши работата на половина отъ комисията. Азъ незная, да ли ще стане това така, но вѣрвамъ, че за разглеждане на докладитѣ отъ комисии много врѣме ще се губи — разбира се въ полза. За това трѣба да предвиждаме по-голямъ брой часове. Вечерно врѣме искаме да се расходими. Разбира се, че има чиновници, въ до 12 часа може чловѣкъ да си свърши работа и да си дойде въ Събранието.

Докл. Д-ръ Молловъ: Върху това искамъ да забѣлѣжимъ, че комисията, като предлагаше това, имаше предъ видъ не само чиновницитѣ, но и министритѣ, които иматъ много работа, защото като нови трѣба да се запознаватъ съ работата. И ако единъ работи отъ 7 до 12 и напусне и послѣ пакъ отъ 12 до 5 въ Нар. Събрание, тогазъ ще му стане главата на тѣпанъ, и за това трѣба чловѣкъ да си почине за единъ часъ. Въ комисията тоже единъ членъ предлагаше да се тури на 2 часа, но другитѣ бѣха съгласни да се остави врѣме отъ 1 до 5; и разбира, се ако има по много работа, тогазъ ще може да опредѣлимъ и отъ 1 до 7.

Предсѣд.: Г-нъ Стамбуловъ има думата.

Стамбуловъ: Оттеглямъ си думата.

Предсѣд.: Първото мнѣние отъ проекта на комисията е: да има засѣдание отъ 1 до 5; второто мнѣние е на г-на Михайловскій отъ 12 до 5; а третото е мнѣнието на г-на Каравелова отъ 2 до 6. Сега трѣба да дадемъ на гласоподаване, мнѣнието назначено въ проекта и разбира се съ обясненията на г-на Докладчика, че може да се продължи и

по нататакъ. Ще приеме ли Народното Събрание врѣмето отъ 1 до 5? (Гласове приема). Който не приема да си дигне ржката. (Малцина дигнаха). Слѣдователно, приема се така, какато стои въ проекта.

Стамбуловъ: Само бихъ желалъ една поправка да се тури на 2-та алинея, която казва: „по предложение станало въ Събранието и прието по вѣнчегласие: числото на засѣданията може да се увеличи или умалява“. Послѣ до „числото“ да се тури и „часовѣтъ“.

Предсѣд.: Приема ли Нар. Събрание това допълнение? (Приема). Който го не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна).

Докл. Др. Молловъ. (Чете членъ вторий): Засѣданията се отварятъ отъ предсѣдателя, затварятъ се тоже отъ него слѣдъ допитване до Народното Събрание. При отварянъето на всяко засѣдание той напомнява въпроситѣ, които има да се разискватъ, и пакъ при затварянъето предлага на Събранието да рѣши, кога ще се събере, и при това показва, споредъ установения порядѣкъ, въпроситѣ, които ще се разискватъ въ послѣдующето засѣдание.

Каравеловъ. Първий членъ опредѣлява, че ще се събирами отъ 1 до 5, а тукъ се още казва, че предсѣдателятъ въ края на всяко засѣдание трѣба да предложи питанието, кога ще се съберемъ. Това нѣма смисълъ, ако не се зададе дума за извънредно засѣдание, защото за засѣдания въ правилникѣтъ, е вече опредѣлено.

Докладчикъ Др. Молловъ: Този членъ се разбира така, че предсѣдателятъ ще каже на Народ. Събрание за всѣкой единъ случай въ еди кой денъ и въ еди кой часъ ще се съберемъ.

Кирковъ: Ако се появи нѣкой новъ въпросъ отъ страна на нѣкой депутатъ, който изисква скорошно рѣшѣние, то ще се свика извънредно засѣдание и предсѣдателятъ трѣба да помене, въ кой часъ да се съберемъ.

Докл. Др. Молловъ: Но и за редовно засѣдание трѣба да се каже, че ще се съберемъ на пр. въ понедѣльникъ, сръда или петѣкъ, въ еди кой часъ.

Предсѣдатель: Азъ пакъ ще споменѣ при затварянъето на Събранието, макаръ че е рѣшено горѣ, кога ще се съберемъ слѣдующий пѣтъ. Но за извънредно засѣдание, което, споредъ важността на въпросѣтъ, може да се увеличи или умали; тогазъ, мисля, Народното Събрание има да рѣши, до колко да се продължава засѣданието. Това се разбира; но другъ единъ въпросъ тоже има да се опрѣдели на края на всяко засѣдание, кои предмети ще се турятъ на дневенъ редъ за идущето засѣдание.

Докл. Д-ръ Молловъ: И това се казва така въ този членъ.

Предсѣдатель: Тогазъ приема ли Народ. Събрание добавката на г-на Киркова-думата „извънредно“

Бурмовъ: Азъ мисля, че редакцията трѣба да се поправи прѣди да се напечата правилникътъ, защото е нужно да бѣде законътъ ясенъ.

Председатель. (Къмъ Киркова), Формолирайте своята забѣлѣжка.

Кирковъ: Има само една дума.

Докл. Др Молловъ: (Чете още единъ пътъ членъ 2)

Председатель: Азъ като приемамъ горниятъ периодъ, гледамъ че тука има противорѣчие на първий членъ. Именно че стои „при отварянieto на всяко заседание“, тукъ не поменува въпроситѣ, които има да се разискватъ. — А пакъ при затварянieto предлага на Събранието да рѣши, кога ще се събере Н. С. Тукъ трѣба да се притурятъ думитѣ-ако стане нужда, извънредно кога ще се съберемъ.

Стамбуловъ. Комисията е разбрала, че трѣба извънредно заседание, тогазъ, когато има на пр. такъвъ въпроси, каквито г-нъ Кирковъ поменѣ. А тогазъ трѣба председателятъ да помене, кога ще да се съберемъ. — Безъ това ще се събиремъ 3 пъти редовно. Но ако нѣма ни за този день работа, или ако се върши работа въ комисията, тогазъ може да изпадне нѣкой отъ редовнитѣ дни. И заради това председателятъ е всякога длъженъ при конеца на заседанието да напомни, кога ще се съберемъ. Слѣдователно не трѣба тукъ да се туря думата „извънредно“.

Бурмовъ: Както казахъ по напредъ именно, че нѣма разногласие относително смисълътъ на този параграфъ, само редакцията съдържава нѣщо такова, което показва неправилностъ и може да се поправи по слѣдующий начинъ „а пакъ при затварянieto председателятъ обявява, ще ли има извънредно заседание или неще, и въ случай ако има, ще опредѣли, кога ще бѣде това“.

Председатель: Азъ пакъ по крайней мѣрѣ гледамъ на това тѣй, щото горний членъ говори за правилни заседания; а долу се явява забѣлѣжка, че председателятъ трѣба да пита Събранието само, кога ще се представи случай, кога ще се съберемъ. Първото е рѣшено, второто се разбира само по себе си, че ще попита тогазъ, когато ще стане нужда.

Д-ръ Браделъ. . . (Начало се не чува) . . . Комисията е мислила, че председателятъ всякой пътъ е длъженъ да попита Събранието, кога има да се събере — и то по тѣзи причина, щото отъ една страна . . . (не са чува) . . . Тази форма не предвижда нищо друго, освѣнъ едно съблюденie на формата.

Генчовъ: Азъ мисля, че нѣма нужда да се промѣни редакцията, защото може да стане въ една недѣля нужда за по много заседания, и пакъ въ друга-по малко. Затова Председателятъ трѣбва всякой пътъ да спомене това.

П. Станчовъ: Освѣнъ това, за да удовлетвори-

римъ на Г-на Киркова, който настоява да се допълни тѣзи статьи, ще забѣлѣжимъ, че има въ старий правилникъ членъ 13, сегашний членъ 14, който казва че може всякий депутатъ да предложи нѣщо, и ако има поне 5 души да подкрѣпятъ неговото предложение, то ще ся разглежда.

Кирковъ: Смисълътъ на този параграфъ, е че председателятъ ще пита само тогазъ, когато има извънредно заседание.

Бурмовъ: Обращамъ пакъ вниманието на почитаемото Събрание върху словото редакция или изложение на членътъ: истина, може всичко това, което ся казва въ статията да се разумѣва и така, както сега стои, но за да бѣде съвършено правилно, то сѣ неизбѣжни нѣкои промѣнения; — желателно е за поправление на редакцията, да се добавятъ нѣколко думи за да бѣде изложението логическо.

Михайловскій: Като се прочете и първий и вторий членъ, тогазъ не трѣба нищо да се измѣни. Втората половина на първий членъ казва: (чете) По тоя начинъ може да станатъ 4 и 5 заседания, ако е нужно. Но тукъ пакъ е нѣщо, което противоречи: въ вторий членъ казва „при отварянieto на всяко заседание, той напонува въпроситѣ, които има да се разгледватъ-разискватъ, а пакъ при затварянieto предлага на Събранието да рѣши, кога ще се събере“ Въ първий членъ вече е казано, кога ще се събиремъ редовно, и като се тоже напомни, кога ще да стане извънредно заседание, тогазъ не е нужно да се казва тукъ, че председателятъ трѣба да пита, кога ще се съберемъ. — И тѣзи думи въ тоя членъ не сѣ нуждни.

Министръ Каравеловъ: Председателятъ предлага на събранието, да каже, кога ще се съберемъ само за екстраординарно заседание.

Грънчаровъ: Като виждамъ, че членътъ, тѣй както си е въ проекта на правилника, е доста ясенъ, то моли, да се даде на гласоподаване и да се свърши работата, та да се прикjenатъ тѣзи дебати.

Стамбуловъ: Азъ обръщамъ внимание на предложението на Г-на Грънчарова, защото е добръ освѣтена причината, по която има да остане членътъ така, както комисията предлага. Казахъ по-горѣ, че има 3 редовни заседания, но тѣзи могатъ да се умалятъ, защото, ако нѣкоя комисия се натовари на работа въ срѣда и неможе до петъкъ да свърши, тогазъ въ петъкъ нѣма нищо да правимъ — слѣдователно, и за редовни и за извънредни заседания, всякой пътъ има да се пита Н. Събрание, кога ще се съберемъ (Гласове: въпросътъ е изчерпанъ.)

Прѣдседатель: Приема ли се членътъ както го предлага комисията? (Гласове: приема се). Който го не приема, да си дигне ржката. (Никой не дига ржка).

Докл. Др. Молловъ: (Чете членъ третий)

Въ началото на всяко заседание председателятъ или единъ отъ секретаритѣ прѣчита имената на депутатитѣ, отсъствающитѣ безъ поваление членове се записватъ въ протоколъ и присѣствающитѣ, въ една книга, особено за това назначена.

Председателъ: Приима ли се този членъ? (Приима се). Който го не приима да си дигне ръката. (Никой не дига).

Докладч. Д-ръ Молловъ; (чете членъ 4.)

Протоколитѣ на заседанието биватъ два вида, съкратени и стенографически. Единъ отъ секретаритѣ или подпредседателитѣ прѣчита съкратениятъ протоколъ на прошлото заседание, върху който ставата потребнитѣ бѣлѣжки отъ говорившитѣ. Всякой отъ ораторитѣ има право въ присѣствиято на одного отъ секретаритѣ да прѣдлага стенографически протоколи и исправя станалитѣ погрѣшки въ рѣчитѣ си.

Стамбуловъ: Азъ желая да се притури, щото говорникътъ да може да си поправи своитѣ рѣчи, но да не си присвоява право и на другитѣ да поправа. Така бѣше рѣшено и въ прошлото Нар. Събрание.

Бурмовъ: Азъ моля, да се разясни какъ се разумѣватъ думи „стенографически протоколи да ги поправи“.

Кирковъ: Въ тоя членъ има дума „прошлото заседание, трѣба да се каже миналото. (Приема се.)

Стамбуловъ: Сяко сега е и врѣме да се отговори на онова, за което по прѣди каза Н. Високо-Преосвященство Митр. Мелетий питанне, че стенографически протоколи подписани отъ бюрото трѣба да се печатжтъ и се считатъ за официални протоколи на Нар. Събрание; въ третата алинея трѣба да се каже това.

Бурмовъ: Менѣ ми се чини, че е нужно да се додаде, че въ присѣствие на секретаритѣ и на единъ отъ стенографитѣ да се разгледатъ протоколитѣ, защото стенографътъ само може да искаже да ли поправката е умѣстна; секретарътъ това не може да направи.

Председателъ: Азъ мисля, че въ проекта това се така разумѣва, че освѣнъ секретаритѣ да присѣствува още и стенографъ.

Бурмовъ: Секретарътъ е необходимъ, но и стенографъ трѣба да се намира, защото единствено той може да види имали поправката мѣсто, нѣмали.

Михайловскій: Може ли нѣкой да каже: азъ тѣзи думи не съмъ казалъ?

Председателъ: Поправката да се ограничи и не може да се позволява ораторътъ отпослѣ да украсява своятъ говоръ. Азъ мисля, че споредъ забѣлѣжката на Г-на Бурмова, редакцията иска съвършено да се поправи.

Д-ръ Молловъ: Азъ не виждамъ нужда да се

попълни, защото стенографитѣ все пакъ трѣба да присѣствуватъ, защото безъ тѣхъ не може никой да прочете стенографическитѣ бѣлѣжки. Именно въ присѣствиято на секретаритѣ трѣба да се напомни да не станжтъ нови добавления, които не бѣха станжли въ заседанието.

Министръ Каравеловъ: И щомъ се подписватъ протоколитѣ отъ одного отъ секретаритѣ, тогава вече не може да се исправятъ, и щомъ ги подписне бюрото, тогавъ тѣзи протоколи сж официални, така направихми и по напредъ.

П. Станчовъ: Кои сж официални: стенографическитѣ или само резюме — протоколи; нека се постанови това.

Министръ Каравеловъ: Щомъ се подписватъ протоколитѣ, станжли отъ стенографитѣ, отъ бюрото, разбира се, че тѣзи сж официални и ще се печатжтъ,

Стамбуловъ: Именно това да се констатира: стенографическитѣ протоколи, подписани отъ бюрото, се печатжтъ и се считатъ за официални.

Министръ Каравеловъ: Неможе само председателътъ да подписва, но секретаръ и единъ подпредседател трѣба да ги подписуватъ.

Единъ гласъ: Искамъ да обърнж внимание върху джматъ поправка на погрѣшникитѣ. — Може ли нѣкой да направи съвсѣмъ пълно поправление и въ цѣло едно прѣдложение? Азъ мисля, че не. Но допущамъ поправки само за нѣкои думи, които може да се тежки или неприлични. — Можеше такова едно да се промѣни, но азъ държя, че е съвсѣмъ неумѣстно, ако се поправятъ цѣли фрази.

Министръ Каравеловъ: За това се иска присѣствиято на секретаритѣ, и щомъ се направи таково едно измѣненне, тогава трѣба секретарътъ да го подпише, за знание, че е станало.

Бурмовъ: Азъ искамъ да обърнж внимание на Събрашието върху въпросътъ за поправкитѣ, а послѣ може да се говори, кои протоколи да се печатжтъ и кои не. Алинеята, която говори за поправкитѣ, трѣба да се изрази по опредѣленно, защото всѣко правило, което не е казано ясно, може да даде поводъ на разни непозволенни толкования; за това добръ е, понеже протоколитѣ иматъ всякога една гоѣлма важность, да се опреѣли ясно какви поправки могатъ да станжтъ да ли въ присѣствие на стенографа или на секретаря само или въ присѣствие на единиятъ и другиятъ, и какъвъ родъ поправки могатъ да станжтъ, да ли поправки въ пѣлжжения, да ли поправки на дума, или да се добавитъ нѣкои думи, ако сж нѣкакъ прѣскачени, и така нататѣкъ. Всичко това трѣба да се опредѣли.

Председателъ: Трѣба писмено да направи-те своето предложение.

Бурмовъ: Още единъ път да се прочете този членъ.

Д-ръ Молловъ: (Чете още единъ път.)

Министръ Каравеловъ: Това е ясно.

Единъ Гласъ: Що се разумѣва съ дума погрѣшки, и кой ще разсуждава да ли е погрѣшка или не?

Министръ Каравеловъ: Секретаритѣ ще разсуждаватъ.

Бурмовъ: Но ако секретарѣтъ не бѣде тука?

Каравеловъ: Тогазъ има другъ секретаръ.

Бурмовъ: Все пакъ трѣба да се разясни това.

Предсѣдателъ: Да напишете предложенното какво искате.

П. Станчовъ: Сжщо имамъ да кажж, че стенографическитѣ протоколи сж подъ расположение на стенографитѣ; но и г-да стенографитѣ мисля, че не сж непогрѣшими, и тогазъ мисля че този родъ погрѣшки се разумѣва, само ако е нѣщо испуенато или криво записано.

Стамбуловъ: Азъ мисля, да даде г-нъ Бурмовъ по напрѣдъ писмено предложенното и да се пита Събранието да ли има 5 души, които да го подкрѣпятъ, другояче нѣма да се даде на гласоподавание.

Предсѣдателъ: Но това не е ново предложение, но е само поправка въ редакцията. Приема ли Нар. Събрание прибавката на г-на Стамбулова къмъ послѣдната алинея.

Стамбуловъ: (Чете прибавката).

Стенографическитѣ протоколи слѣдъ като се прегледатъ и подпишатъ отъ бюрото, даватъ се да се напечататъ и се считатъ за официални протоколи на Нар. Събрание.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание тѣзи прибавка, че стенографическитѣ протоколи се считатъ за официални протоколи. (Приема се). Който ги неприема да си дигне ржката. (Никой не дигна) Дохождаме на миѣнието на г-на Бурмова.

Бурмовъ: Дайте ми 2—3 минути врѣме да видя какъ може да се каже.

Стамбуловъ: Моля г-на Предсѣдателя да попита прѣди всичко, приема ли се членѣтъ, който е прѣдставенъ отъ комисията или не.

Предсѣдателъ: Неможъ да отхвърля добавката на Г-на Бурмова, защото Събранието трѣба да се освѣтли върху това.

Бурмовъ: Моята прибавка гласи така, всякой отъ ораторитѣ въ присѣствие на одного отъ секретаритѣ и на единъ отъ стенографитѣ има право да преглежда стенографическитѣ протоколи и поправя станжлитѣ въ изложението, а не въ сжщественъ смисълъ, погрѣшки отъ неговата рѣчь.

Предсѣдателъ: Членѣтъ отъ проекта трѣба да се разумѣва така, че ако стенографѣтъ е пропу-

стилъ нѣщо, тогазъ трѣба да се допѣлни; а никакъ не трѣба да се поправи цѣло едно предложение или да се измѣнява словото. Затова Нар. Събрание счита ли проекта достаточенъ въ този смисълъ или ще приеме притурката на г-на Бурмова? Азъ забѣлжжвамъ, че Събранието има предъ очи сжщото онова, щото г-нъ Бурмовъ иска да изрази въ своята притурка.

Бурмовъ: Ако Събранието приема този смисълъ на члена, че измѣненията не можтъ да се касаятъ за смислѣтъ а за думи и изложение, то нека се забѣлжи въ протокола, ако не се вложи въ самия правилникъ.

Стамбуловъ: Азъ моля г-на предсѣдателя да не допуца да ставатъ поврѣщания на рѣшени вече въпроси

Цановъ: Азъ мисля, че е ясно предложенното на комисията, защото се говори тука за „погрѣшки“ а не за „измѣнявания. (Гласове: изчерпано е.)

Докладч. Д-ръ Молловъ: (чете членъ 5:) Въ салата на засѣданието сѣдатъ само депутатитѣ. а на публиката се показватъ мѣста особено назначени.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание този членъ? (Приема се). Който го неприема да си дигне ржката! (Никой не дигна).

Докл. Д-ръ Молловъ: (чете членъ 6): Разискванията въ засѣданията ставатъ свободно, но въ сжщото врѣме порядочно, благоприятно и кротно. Всякой, който иска да говори, длъженъ е предварително да поиска словото отъ предсѣдателя и да почне да говори само тогава, когато му се извѣсти съ произнесяне на името му, че редѣтъ му е дошелъ.

Предсѣдателъ: Приема ли се този членъ? (Приема се). Който го не приеме да си дигне ржката? (Никой не дига)

Докл. Д-ръ Молловъ: (чете членъ 7): Всякий говорящъ е длъженъ да излѣзе на трибуната и отъ тамъ да изложи своето миѣние. Отъ мѣстото си може единъ депутатъ, подиръ като поиска и вземе словото, да даде само нѣкое кратко разяснение или да отговори вкратцѣ на нѣщо, което се касае до него лично или до предизложенното отъ него миѣние, но въ всякий случай, той трѣба да стои правъ.

Пановъ: Мисля, че този членъ, съ който се ржководяше минжлото Събрание, съ който и до сега се ржководимъ не напълно се изпълнява и ние повече говоримъ отъ мѣстата си. Въ тоя параграфъ ето какво се казва: „всякой говорящъ е длъженъ да излѣзе на трибуната и отъ тамъ да изложи своето миѣние. Отъ мѣстото си може да говори единъ депутатъ, подиръ като поиска и земе словото, да даде само нѣкое кратко разяснение, или да отговори вкратцѣ на нѣщо, което се касае до него лично или до

предизложеното от него мнѣние.“ Въпросътъ е тъй: възможно ли е, ако на своето мнѣние не отговори да не излѣзва на трибуната? Азъ мисля, да не бѣде обязательно и задължително нито тогазъ, нито кога предлага своето собствено предложение да го признае отъ трибуната;

Тихчевъ: Азъ мисля, че този членъ дава широкъ кръгъ на препирни, защото единъ депутатъ може да излѣзе да говори единъ пътъ, два пъти и повече, върху сѣщия предметъ; и заради това трѣба да се опредѣли, колко пъти може да говори единъ депутатъ, за сѣщия предметъ. Нека се каже, че отъ два пъти повече не може да отговаря, никой; това трѣба да се разясни и опредѣли напълно, да не ставатъ безплодни препирни и недоразумѣния.

Генчевъ: За мене предложението на Г-на Панова е излишно, защото ще да дава ораторътъ обяснение не само за себе си по изказаното мнѣние, но той може да дава обяснения и за други предложения.

Предсѣдателъ: Има ли още нѣкой да прави забѣлѣжки върху тоя членъ на проекта? (Никой се не яви). Приема ли Нар. Събрание тоя членъ както си стои въ проекта? (Приема се). Който го не приема да си дигне ржката! (Единъ дигна).

Докл. Д-ръ Молловъ: (чете членъ 8):

Личнитѣ нападания и неприлични изразения въобще сѣзепретени въ сѣзданията на Народното Събрание.

Кирковъ: Тамъ трѣба да стои „лични“ а не „личнитѣ“.

Предсѣдателъ: Мисля, че това се забѣлѣжи. Приема ли се, както стои въ проекта? (Приема се). Който го не приема да си дигне ржката! (Никой не дигна).

Мин. Каравеловъ: Тука има едно предложение на г-на Тихчева, което е съвсѣмъ самостоятелно и може тука да се вмѣтне.

Предсѣдателъ: Желая да го формулира и напише.

Стамбуловъ: До дѣто стане формулирванieto на предложението може да слѣдвами другъ членъ.

Докл. Д-ръ Молловъ: (чете членъ 9):

За улеснение въ разпекванията и представенитѣ въпроси, Събранието избира измежду си разни комисии за да разясняватъ тия въпроси, и приготвятъ разглежданieto имъ въ Събранието.

Кирковъ: Имамъ да направя една забѣлѣжка върху този членъ. Тука стоятъ слѣдующитѣ думи: „За улеснение въ разпекванията на представенитѣ въпроси, Събранието избира изъ помежду си разни комисии, за да разясняватъ тия въпроси и да приготвятъ разглежданieto имъ въ Събранието. Думитѣ „на представенитѣ въпроси“ не сѣ ясни, защото не

се казва какви въпроси. Ние имаме да разглеждаме законопроекти, а въпроси е една дума, която съдържава цѣлъ редъ мисли въ себе си. За това да изразимъ поточно. Вмѣсто „въпроси“ нека се каже: „законопроекти и предложения“.

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да говори върху това предложение?

Бурмовъ: Съвършено приемамъ предложението на г-на Киркова, но желатъ бихъ да се прибави и думата въпроси, за по голѣма пълнота; и да се каже: „за разискване на представенитѣ законопроекти, предложения и въпроси.“ Тогазъ съ тия думи сѣ исчерпва всичко, що може да бѣде предметъ на разискване въ Народното Събрание.

Станчевъ: Азъ мисля, че нѣма нужда да се прибави думата „законопроекти“, защото се разбира само по себе и Нар. Събрание има нарочито тѣзъ работа да разглежда законопроекти.

Докл. Д-ръ Мелловъ: Азъ съмъ напълно съгласенъ съ поправката, която направи г-нъ Кирковъ, защото служи за допълнения. А колкото се касае до друга една добавка — до избиранieto изъ между членоветѣ си разни комисии, това не е нужно да се прибави, защото нѣма да се избира комисии отъ налитѣ ржцѣ и членци. (веселостъ).

Кирковъ: Азъ приемамъ да се приеме думата „законопроекти и предложения“. Остава тоже думата „въпроси“, защото може да се пораждатъ и въпроси освѣнъ предложенията и законопроектитѣ, които има да разисква Нар. Събрание.

Стамбуловъ: Азъ мисля, че думата „въпроси“ обѣма всичко: и законопроекти и предложения. Тогазъ ще се избере една комисия, която ще разисква въпроситѣ. Приема ли това Нар. Събрание, го приема, за да се улесни работата на Нар. Събрание.

Предсѣдателъ: Вие не губите нищо съ това, ако се предложи неговото предложение. Приема ли Народното Събрание члена както си е писанъ въ проекта? (Приема се). Който го не приема да си дигне ржката! (Малцина дигнаха).

Докл. Д-ръ Молловъ: (чете членъ 10)

Чл. 10. Резултатътъ на своитѣ обсеждения комисии прѣдставятъ на Народното Събрание чрезъ докладчикъ, избираемъ отъ тѣхъ по висшегласие. Докладитѣ на комисииитѣ трѣба да се печататъ и раздаватъ на представителитѣ поне три дни преди опредѣления денъ за разпекването на тия предмети;

Предсѣдат. Има ли нѣкой да направи забѣлѣжки? (Нѣма). Приема ли Нар. Събрание члена, както си е отъ комисията? (Приема се).

Тихчевъ: Има едно предложение да направя върху 7-й чл., и то е; да не се допуца върху едно предложение единъ и сѣщия ораторъ да говори повече отъ два пъти. Това мисля, че ще бѣде много

полезно за събранието, защото съ това ще се ограничатъ препирнитъ и раздоритъ, съ които се губи много време.

Предсѣд. Искате ли като особенъ членъ да бѣде или като втора алинея на тоя членъ?

Д-ръ Браделъ: Самото предложение, съ което се опредѣли ораторътъ да може само два пѣти да говори, предполага първо, говорящиятъ да земе да искаже всичкитъ си аргументи на единъ пѣтъ и предполага да не може да бѣде предизвикано друго нѣкое мнѣние, за това и иска голѣма опитностъ въ парламентарнитъ работи. Прочее, предсѣдателятъ има всякога възможностъ да прекъсва оратора, ако говорящиятъ неумѣстно или излишно говори, или ако да се връща къмъ сѣщия въпросъ; за това мисля, че това предложение е излишно.

Предсѣд. Има ли да подкрѣпятъ 5 души това предложение? (Нѣма). Тогава предложението пада само.

Докл. Молловъ: Чете членъ 11.

Чл. 11. Гласоподаванетоъ бива явно и тайно (ст. 115 отъ Констит.); явното гласоподаване става по два начина: а) дигане ржцѣ, ставане и сѣдане, ако никой отъ представителитъ не е противенъ на послѣдното; б) чрезъ записване имената си саморочно или отъ одного отъ секретаритъ. Послѣдний начинъ става ако го искатъ $\frac{1}{3}$ часть отъ присѣдующитъ представители.

Тоя начинъ на явното гласоподаване става така: единъ отъ секретаритъ извиква по редъ представителитъ, а всякъ извиканъ или отъ мѣстото си казва **да** или **не**, което се тутакси записва, или всякъ отива при бюрото, гдѣто на особна хартия се записва **за** или **противъ** предложението.

Тайното гласоподаване става по слѣдующий начинъ: ония, които сж съгласни съ предложението, за което се гласоподава, пуцатъ въ урната утвърдителенъ бюлетинъ, които сж противни, пуцатъ отрицателенъ бюлетинъ.

Преброяванетоъ на гласовѣтъ се извършва на единия край отъ предсѣдателската масса и предъ представителитъ отъ единъ подпредсѣдатель, единъ секретаръ и квесторитъ. Слѣдъ това предсѣдателятъ обявява на Събранieto резултата на гласуванетоъ.

Бурмовъ: Въ този членъ трѣбало да се каже: когато има тайно гласоподаване, какъ да се узнава резултатътъ, и сѣщо така, както е казано, какъ сж узнава резултатътъ, кога има явно гласоподаване. За да нѣма нѣкои сумнѣния, нека се каже въ правилника, че или квесторитъ ще обявяватъ или предсѣдателятъ самъ ще обявява резултата. Послѣ има тука: „гласоподаванетоъ става явно и тайно“. Явно то гласоподаване става по три начина: дигане ржцѣ, ставане и сѣдане, ако никой отъ представителитъ не е противъ това, чрезъ записване името си саморочно, или отъ одного отъ секретаритъ. Отъ това предложение „ако никой отъ представителитъ не е противенъ на това“, се разбира, да не е противенъ нито единъ отъ представителитъ; така щото, единъ или двама могатъ опредѣли по кой начинъ да става явно-то гласоподаване. Послѣ въ редакцията на този членъ

е писано, че явно гласоподаване става по 3 начина, т. е. дигане ржцѣ, ставане и сѣдане, а записванетоъ на имената остава като 4-й начинъ.

Д-ръ Молловъ: Първий начинъ е дигане ржцѣ, вторий начинъ е ставане и сѣдане и третий остава за писане.

Стамбуловъ: За да се махнатъ всичкитъ недоразумѣния, то отъ страна на комисията бѣше се разискало това. Първиятъ начинъ е дигане ржцѣ, втория начинъ е ставане и сѣдане, ако никой не е притивенъ на това мнѣние; но, ако има 10 души, които неискатъ гласоподаване съ дигането ржцѣ, и искатъ тайно гласоподаване, тогава става тайно гласоподаване; съ това ще се каже председателътъ предлага ставане и сѣдане. — ако единъ е противенъ на това, тогазъ предсѣдателятъ е принуденъ да назначи гласоподаване съ дигане ржцѣ.

Станчовъ: Нѣма да кажъ нищо ново, но вече извѣстно, т. е. ще прочетъ 115 чл. отъ Конституцията (чете го) — значи, че този членъ е изложенъ въ правилника отъ комисията достаточено съгласенъ съ Конституцията и нѣма нужда за повече разискване и да губимъ време.

Бурмовъ: Г-нъ Стамбуловъ показва съ изясненията си, че дѣйствително трѣба да се каже по-ясно членътъ. Защото ето и азъ съмъ българинъ, и онъ е българинъ, а между това и двамата друго лче разбираме. За това трѣба и членътъ да се изложи така: „Явното гласоподаване става по два начина, дигане ржцѣ или ставане и сѣдане, ако нѣкой отъ представителитъ не е противенъ за втория начинъ; „ тогазъ ще се разумѣва, кой именно начинъ.

Станчовъ: Да се предложи на вишегласие. (Докладчикъ Молловъ: чете проекта още веднажъ.)

Бурмовъ: Върху втората алинея пакъ иска поправка. Всичкитъ тия поправки сж само за редакцията на членътъ.

Предсѣдатель: Азъ считамъ че Нар. Събран. е достаточено освѣтлено, и че пакъ излиза сѣщето както си е въ проекта отъ комисията и както го мисли г-нъ Бурмовъ.

Стамбуловъ: Менѣ ми се чини, че когато прави човѣкъ предложение, трѣба да го прави по своя съвѣсть и свой разумъ. Комисията, която предлага този правилникъ, разбираше, че явното гласоподаване бива по два начина, а не три. Първий начинъ е дигане ржцѣ, ставане и сѣдане а вторийтъ начинъ е чрезъ записване имената отъ секретаритъ. Значи, че има два начина, първо чрезъ тѣлодвижение, а втория чрезъ записвания.

Бурмовъ: Понеже се разумѣва, че въ правилникътъ има три начина, тогава е подобро да се раз-

дѣли първий начинъ на два вида, а вторийтъ да си остане. Това да се обясни поне въ Събраниято.

Председатель: Азъ мисля, че достатъчно е осветлено Народ. Събрание затова и предлагамъ да вървимъ съ работата по напрѣдъ.

Бурмовъ: Въ втората алинея дали не е добръ да се спомене, кой констатира резултата.

Д-ръ Браделъ: Това е длъжностъ на квесторитъ и говори се за тѣхъ (въ члена за квесторитъ.)

Председатель: Мисли ли Народ. Събрание че е достатъчно осветлено и че е достатъчно разисканъ този въпросъ? (Гласове достатъчно.) Приема ли Народ. Събрание члена, както е въ проекта отъ комисията? (Приема се). Който не е съгласенъ, да си дигне ржката. (Никой не дигна; приема се.)

Квесторъ: Г-да представители искатъ за петъ минути распусъ. (Приема се).

(Послѣ петъ минути).

Председатель: Напрѣдъ, като говорихме за телеграмма до августѣйшитѣ родители на нашия Князъ, то не бѣхми още приели отговоръ сега имамъ честь да ви извѣстя, че между това врѣме стигна отговорътъ; който ще се чете сега.

Секр. Даневъ: (чете телеграммата). Дармщадъ 28 марта 1880 год. до председателя на Нар. Събрание Г- П. Славейковъ въ София. Ние сме много трогнати: Принцезата и азъ отъ чувствата, които Ни вий изражавате въ името на Българското Нар. Събрание. Приимете нашиятъ искренни благодарения и нашиятъ най-добри желания за бѣдъщето на Отечеството ви и оставете ни да се надѣваме, че Нар. Събрание ще подържи съ самоотвержение и преданность своя Господаръ Нашия много-обиченъ Синъ въ великото дѣло, на което той се е посвѣтилъ.

Принцъ

Александръ де Хесенъ.

(Гласове: да живѣятъ. Ржкоплескание)

Председат: Ще се продължава четенъето на проекта за правилника.

Д-ръ Молловъ чете:

Чл. 12. Въ опредѣления день за разискванъето на единъ предметъ, съгласно съ дневния редъ председателятъ предлага въпроса на разискванъе и обявява пренията за открити.

Председатель: Има ли нѣкой да забѣлѣжи нѣщо? (Нѣма). Приема ли Народ. Събрание члена както си стои въ проекта? (Приема се).

Д-ръ Молловъ: (Чете членъ 13):

Чл. 13. Върху въпроситѣ, които сж дадени на комисията за разглеждане и за които тя е направила нужния рапортъ, могатъ да се предлагатъ отъ представителитѣ поправки и измѣнения. Тия предложения трѣба да се подаватъ на председателятъ писмено и да бѣдатъ подписани поне отъ десетъ представители. Единъ отъ

предлагающитѣ поправки или измѣнения е длъженъ да ги подържи и разясни отъ трибуната.

Председатель: Имали нѣкой да забѣлѣжи нѣщо? (Нѣма). Приема ли Н. С. члена, както си стои въ проекта?

(Прочетоха се). (Тѣй сжщо се и приематъ):

Чл. 14. Устнитѣ предложения на ораторитѣ, ако се подкрѣпятъ отъ петъ поне представители, се взематъ въ уважение и могатъ, по желанието на Събраниято, или да се разгледатъ тозъ часъ или да се проводятъ на нѣкоя комисия.

Чл. 15. Предложения за незабавното прекратяванъе на разискванята върху единъ въпросъ и за неговото изпровождане въ една комисия се полагатъ незабавно на гласуванъе.

Д-ръ Молловъ: До тука се свърши главата за засѣданиято и начева глава за длъжноститѣ на депутатитѣ. Но понеже стана едно ново предложение заради протоколитѣ, то считамъ за длъжностъ отъ страна на комисията да представя това предложение, което е отъ г-на Стамбулова; то е слѣдующето: Стенографическитѣ протоколи като, се прегледатъ и подпиратъ отъ бюрото, даватъ се на печатъ и се считатъ за официални протоколи Н. Събрания. Забѣлѣжка: Тия протоколи трѣба да се печатжтъ и въ „Държавниятъ Вѣстникъ“. Отъ миналото Събрание се напечатиха протоколитѣ, но много кжсно, и за това да бѣдѣтъ като притурки при Държавния Вѣстникъ за да ги узнае и Народътъ.

Председат: Приема ли Н. Събр. това допълнение.

Митр. Мелетий: Само съ една забѣлѣжка. Колкото за Г-да депутатитѣ да се напечататъ отдѣлно и да се даватъ на тѣхъ, а другитѣ да се печататъ сжщеврѣменно и въ Вѣстника за да ги знае народътъ.

Михайловскій: Не е достатъчно само въ „Държавния Вѣстникъ“ но трѣба одѣлно въ брошюри да се печататъ.

Д-ръ Молловъ: Разумѣва се, че ще са печататъ пакъ и въ брошюри, но въ сжщото време и въ „Държавния Вѣстникъ“.

Председатель: Желаете ли да се прочете още единъ лхтъ предложението.

Молловъ: Чете 4-ий членъ. Протоколитѣ на засѣданията биватъ два вида: скратени и стенографически. Единъ отъ секретаритѣ или подпредседателитѣ съставляватъ скратенитѣ протоколи. Всѣкой отъ ораторитѣ има право да прегледа стенографическитѣ протоколи и да исправи погрѣшкитѣ стенографически. Протоколитѣ, слѣдъ като се прегледатъ и подпиратъ отъ бюрото, даватъ се на печата и се считатъ за официални протоколи. на Н. Събрания. Забѣлѣжка: Тия протоколи трѣба да се печататъ и въ „Държавниятъ Вѣстникъ“.

Председат: Приема ли Нар. Събрание това предложение? (Приема се).

Молловъ: (Чете:) За длъжноститѣ на депутатитѣ.

Чл. 16. Всякой депутатъ е длъженъ въ урѣченитѣ дни за засѣданията да ходи и присѣтствува въ тѣхъ. Гласоподаване посредствомъ друго лице или чрезъ писмо е запрето.

(Приема се.)

Чл. 17. Никой депутатинъ не може да се откаже отъ да бѣде членъ на онази комисия, за която го избира по вѣнчегласе Народното Събрание, освѣтъ, ако е вече членъ на друга комисия.

Савва Илиевъ: Съ исключението само на бюрото; т. е. че и отъ секретаритѣ и подпредседателитѣ могатъ да бѣдѣтъ избирани въ специалнитѣ комисии върху нѣкои предмети.

Прѣдседателъ: Какво предлагате?

Савва Илиевъ: Предлагамъ, че не трѣба да исключавами членове тѣ отъ бюрото, тѣ могатъ да бѣдѣтъ избирани за въ нѣкоя комисия.

Стамбуловъ: Това се разбира по себе си; това и въ правилника не е казано, че тѣ не могатъ да се избиратъ и ако се избератъ, трѣба да приемѣтъ да бѣдѣтъ членове на комисията.

Председателъ: Азъ мисля, че трѣба да се предложи: освѣтъ председателъ тѣ всички други могатъ да бѣдѣтъ избрани за членове въ комисията.

Д-ръ Браделъ: Азъ мисля, че този членъ е казанъ за всички депутати; тука всички сѣ депутати и тѣ ще се избиратъ, когато има потребѣ отъ тѣхъ; никой не може да се исключи; и законътъ това не предвижда, че би могълъ нѣкой да се исключи. Само, когато председателътъ иска да участвува въ прѣние, тогава той не може да председателствува въ това врѣме, до дѣто се мѣша въ дебатитѣ, но никое ново ограничание мисля, че не трѣба да се прави.

Савва Илиевъ: Думата ми е, че като въ правилника е казано: възможно е да се откаже само, ако е вече членъ въ друга комисия, да не разбираме тука, че и членоветѣ отъ бюрото, като извършватъ вече една служба, могатъ да се отказватъ да участвуватъ въ комисията.

Председат: Приема ли Нар. Събрание статията както си е въ проекта? (Приема се). Като подпредседателъ азъ бѣхъ избранъ въ комисия, сега ще каже нѣмамъ право да отказувамъ, че съмъ избранъ въ комисията за провѣркитѣ.

Доклад. Молловъ: (Чете):

Чл. 18. Позволение за бесроченъ отпусъ не се допуща, освѣтъ по причина на болѣсть: но позволение за отпусъ на опредѣлено врѣме се допуща подиръ като Събранието чуе причинитѣ, поради които се иска това позволение. Който иска отпусъ, отправя се непременно до председателъ. (приема се.)

Чл. 19. Ако единъ депутатъ отсъствува три пхти

отъ засѣданията безъ да обади на председателъ, за кои причини отсъствува, то председателътъ е длъженъ да го вика особно да му направи потребнитѣ бѣлѣжки. Ако и слѣдъ това нѣкой продължава на редъ три засѣдания да отсъствова, липнава-се отъ дневни пари за онова врѣме, въ което е отсъствувалъ и именно отъ срока, когато му е направена бѣлѣжка.

Кирковъ: 18-й членъ и 25-й сѣ стари, а 19-й е новъ. Комисията не е счела за никое нарушение, ако и да е направила едно допълнение и нѣмала е намѣрение да наруши съ това нѣкой законъ, ако е зела тѣзи мѣрки, които сѣ отнасятъ за вътрѣшниятъ редъ на Събранието? Ние сме проводени тука, избрани отъ разни мѣста на нашето отечество, и всѣки отъ насъ носи тежки повинности и обязанности; и дѣйствително, всѣки въ себе си съзнава дълбоко тѣзи длъжностъ, и азъ вѣрвамъ, че никой депутатинъ не ще да го приеме за законъ, да му се каже, че дѣто не е дохождалъ не ще му се даватъ паритѣ, което казва, че не е билъ честенъ. Тѣзи пари сѣ назначени отъ Конституцията, и въ сѣщето врѣме имамъ въ основания на нея единъ избирателенъ законъ, който не е престаналъ да бѣде законъ и въ този законъ въ 29 членъ твърдѣ ясно се казва, че депутатитѣ за всичкото врѣме, до дѣто трае засѣданието, ще получаватъ 15 франка на день. Но тука се е изработилъ само единъ правилникъ за вътрѣшниятъ редъ и той никогажъ нѣма сила да отнеме онова, което дава Конституцията. Избирателниятъ законъ е направенъ, отъ едно учредително Събрание, и стои си още въ силата и може да стои още 2-3 години въ силата, като да е билъ направенъ за първото Обикновенно Законодателно Нар. Събрание; за това до дѣто стоимъ на законна почва, не можемъ да се измъкнемъ отъ закона, отъ това, основание което ни опредѣлява даже самата Конституция а още и избирателниятъ законъ. За това азъ съмъ на мнѣние да се отхвърли това предложение.

Д-ръ Браделъ: Комисията като разгледала настоящий правилникъ; зела това въ внимание, че всички депутати съзнаватъ важността на своето звание и за това комисията считала за нужно да се прибави и въ правилата това прибавление, за да го има всѣки предъ видъ, че таквъто правило има Събранието при правилника за вътрѣшниятъ свой редъ. То има право да приема нѣкои дисциплинарни мѣрки върху нѣкои членове на това Събрание, когато тѣ неизвършватъ своето назначение по Конституцията; членоветѣ на Събранието сѣ назначени за работа а не за туй, че който е депутатъ даватъ му се по 20 франка на день и той да бѣде дѣто иска. Званието депутатъ значи извѣстна длъжностъ, и само този който извършва тѣзи длъжностъ, има да приема извѣстната заплата, разбира се, че Нар. Събрание има и право да контролира членотѣ на това Събрание; и за това

сж ни турили и въ правилника, като предупредение, че той, който не върши своята работа и своята длъжност, да нѣма и право да търси заплата.

Д-ръ Молловъ: Г-нѣ Кирковъ каза, че съ това комисията си била присвоила право да преиначява Конституцията, азъ можъ да отговоря, че това Събрание е законодателно Събрание, и че нему е доставено право да тълкува Конституцията и въобще дѣйствующитѣ закони, но съ предлаганото наказание, ако можемъ така да се произнесемъ, не се нарушава нито Конституцията, нито избирателния законъ; онзи законъ казва, че единъ депутатъ ще получава 15 франка на день, но ако този депутатъ не е дошелъ и не дохожда въ Събранието, ще каже че той пакъ не работи и тогава нѣма никое основание да получи заплата; азъ не зная да ли има нѣкъдѣ такъвъ законъ да се награждаватъ лѣниви хора.

Стамбуловъ: Азъ сжщето искахъ да приведа въ съображение. Може да има случай, че нѣкой по болѣсть не дойде въ Събранието; но той като се ползува отъ избирателния законъ, може да поиска паритѣ, и да стои въ сжщото врѣме въ Търново или въ Свищовъ, или ако да получи нѣкой депутатъ отпускъ, както н. пр. г-нѣ Икономовъ, за отпускъ ще ли му се дава плата? Има нѣкой депутатъ да дойде първий день а други пакъ ще си отиде по своя частна работа, или нѣкой хора ще дойдѣтъ по кжсно: тѣй н. пр. едни на 23 марта и други пакъ на 15 априлий; пита се отъ кога ще получаватъ платата? На вѣрно, отъ деня, когато се е явилъ. Има и случаи, че може нѣкой умишлено да се оттеглява отъ Събранието; затова и тури комисията това допълнение, че само той може да получава възнаграждението, който работи. Въ прибавлението на този параграфъ се казва, че ако нѣкой три пкти не дойде, тогава председателтъ му направя забѣлѣжка, и ако подиръ забѣлѣжката той не дойде въ три засѣдания на редъ, тогава му се спиратъ надничитѣ пари; азъ мисля, че това е само едно тълкование на Конституцията, и е съвсѣмъ съгласно съ избирателния законъ.

Станчевъ: Азъ сжщето искахъ да кажа.

А. Цановъ: Чудно ми е, какъ може нѣкой да утвърдява, че трѣба да се плаща и на ония, които не работятъ, тѣзи прибавки не сж за ония, които сж честни; може да се намѣрятъ нѣколко, които не сж толкозъ редовни и да не посѣщаватъ Събранието; за това мисля, че отъ това не ще нѣкой да се докачи, защото това не е срещу честнитѣ работници.

Митр. Мелетий: Азъ мисля, че това трѣбало да се разисква, кога ще му дойде редътъ; защото нѣмами още новъ избирателенъ законъ, и този въ-

просъ предстои въ този законъ да се опредѣли, както каза г-нѣ Стамбуловъ, че необходимо е да стои въ правилника, то азъ мисля, че това не противорѣчи на Конституцията; на лица, които не дохождатъ, да не се плати, съ това съмъ съгласенъ, имахми примѣръ и въ учредителното Търновско Събрание, и тамъ имало лица, които отсъствуваха, и послѣ искали да имъ се плати.

Кирковъ: Ако да бихте ме питали, какво да мисля вѣнъ отъ закона, тогава азъ съмъ съгласенъ да остане; но когато настоявамъ да стоимъ на закона, и на формална законна почва, тогава не може да остане това въ правилника; и въ избирателния законъ това не е предвидено. Да си позволяваме да налагами щрафове или глоби, съ това се отстраняваме отъ закона. Законътъ обезпачява неприкосновенностъ, а ние сега съ единъ параграфъ въ правилника за вътрѣшната наредба на Събранието, дохождами и отнемами паритѣ, това е едно нарушение на закона, и отъ тази страна го гледамъ; ако има да се земѣтъ мѣрки за такива представители, които нарочно би отсъствували отъ Събранието, за това се дава право на председателя за изобличение първо поединно, второ предъ бюрото и трето предъ цѣлото Събрание; за това казвамъ още веднѣжъ, че никакъ не трѣба да докачамъ закона; правилникътъ не е законъ: не е подписанъ, и легализиранъ отъ главата на държавата, за това и нѣма законна сила. Той ще се държи въ тая сесия и до сжществуването на това Събрание.

Генчевъ: Казва се, че да се отнематъ пари, това е било глоба, но съ какво се замѣнява тѣзи глоба при ония, които живѣятъ въ столицата и не получаватъ нищо?

Д-ръ Молловъ: Искамъ само да забѣлѣжа на г-нѣ Кирковъ. г-нѣ Кирковъ казва, че Нар. Събрание нѣма право да наложи наказание на депутатитѣ; но не е ли наказание за единъ представителъ, който по закона е неприкосновенъ, щомъ се допуска да се изобличава? Тука пакъ се нарушава правото на депутатитѣ; ако се допусне едно наказание веднѣжъ, трѣба да се допусне и второто, т. е. да имъ се отнематъ паритѣ, когато не работятъ.

Бурмовъ: Азъ искахъ отъ една страна да обърна вниманието на почитаемото Събрание върху това, дѣто г-нѣ Генчевъ каза, че не всичкитѣ депутати приематъ заплата. Тия, които сѣдатъ въ София, не приематъ нищо. Какво побуждение да се тури заради тѣхъ, като се казва, че трѣба да се тури то заради онѣзи депутати, които сж дошли отъ вѣнъ. Азъ не намирамъ, по мое мнѣние, предложението на комисията за противно на закона, както го мисли г-нѣ Кирковъ, че това би било едно уклонение отъ закона, ако се тури едно наказание. На-

казанието ще служи като побуждение, да не отсъствува единъ депутатъ за малка причина. Забължвамъ, че въ самия правилникъ има едно нѣщо, което трѣба да се обясни. Думитѣ: „ако единъ депутатъ отсъствува три пѣти отъ засѣданията“, какъ трѣба да се разумѣватъ: три пѣти наредѣли или три пѣти въ всичката сесия? (Гласове: разумѣва се, наредѣ). За това предлагамъ да се тури въ правилника: „Ако отсъствува три пѣти едно подиръ друго засѣдание“. Отъ друга страна гледамъ, че Събранието взема на себе си ролята или правото, да казва, кои отсъствуватъ наредѣ безъ причини, и такива Събранието ги лишава отъ дневнитѣ пари; но тука има другий въпросъ. Разумѣхъ, че тѣзи, които отсъствуватъ една, двѣ или три недѣли безъ причина, нѣма да приематъ дневнитѣ плати, но дали е това и за ония, които отсъствуватъ по болѣсь? Всичкиѣ тѣзи въпроси трѣба да се разискатъ и да се опредѣли или поне да се спомене въ протокола, ако не въ самия правилникъ. Предположението на комисията, за да се тури наказание въ правилника е твърдѣ справедливо; защото и Конституцията казва, че тѣзи, които живѣятъ въ столицата, не получаватъ нищо. Разумѣва се, че и тѣзи, които не сж дошли въ столицата, не щатъ нищо да получатъ, и вѣрвамъ, че на представителитѣ, които би останали у дома си и би писали „проведете ми пари“ нѣма да ся изпълни желението имъ, сжщо така, както не би се изпълнило такова желание на депутатитѣ, които живѣятъ въ София въ домѣтъ си.

Стамбуловъ: Предложението отъ комисията не се гледа като едно наказание, но е просто като една справедливостъ. Казано е, че тия, които живѣятъ въ столицата, не получаватъ нищо, и тѣй сжщо се каза, че и този, който не е дошелъ тука и не работи, нѣма да получи никоя заплата. Така сжщо не се плаща нищо на онѣзи, които сж дошли късно, за врѣмето, презъ което сж отсъствували. Подобни случаи сми имали сжщо и въ Търново и азъ не виждамъ въ това нищо друго, само едно стремление къмъ справедливостта, че се плаща само на онѣзи хора, които изпълняватъ своитѣ длѣжности, и които работятъ. Ако нѣкои е дошелъ въ София и се разболѣе, ще му се дава платата; това се разумѣва.

Д-ръ Браделъ: Да глобимъ, ще каже, да земемъ на нѣкого неговитѣ пари; но тука е въпроса, кой е заслужилъ, да ли е печелилъ, т. е. да ли е работилъ, а който не е работилъ, той нѣма и възнаграждение. Здравата логика ни учи, че награда има за труда. Има ли трудъ, има и заплата. За това е много справедливо, да се тури това въ правилника, че който не работи, нѣма да зима и заплата.

А. Цановъ: Азъ съмъ на сжщото мнѣние, както и Г-нѣ Браделъ; само искамъ да се опредѣли въ правилника, на мѣсто наредѣ да се каже или 3 дене, или въ една или двѣ седмици 3 пѣти, а не едно засѣдание слѣдъ друго.

Ивановъ: Като човѣкъ исхожда отъ това предложение, че всяки трудъ трѣба да се възнаграждава, то е справедливо, онѣзи депутати, които никакавъ трудъ не правятъ, да се лишаватъ и отъ възнаграждението; но азъ не мисля, че би имало депутати, на които трѣбало би таково наказание; за това считамъ за достаточено, да се публикуватъ тѣхнитѣ имена, за да знаятъ ония, които имъ сж дали довѣрие и ги проводили тука да работятъ за доброто на отечеството си, за да узнаятъ, че тѣ сж немарливи, и населението само ще имъ отнеме въ бждще довѣрието, като не ги избира. Може да се случи, нѣкой депутатъ да бжде боленъ и да се разболѣ въ столицата, непременно трѣба да му се дадатъ надничнитѣ пари. Може да има нѣкой депутатъ други много важни причини, че трѣба да отсъствова нѣкое врѣме, за това, мисля, че тогава наказание не трѣба да има, и че е достаточено наказанието на самия депутатъ, ако да се публикува името на такавъ недѣятеленъ членъ на Събранието.

Кирковъ: Азъ видѣхъ, че отъ нѣкои страни се счита лишението, отъ суточнитѣ пари за справедливостъ; и азъ би го считалъ за таково, но само казвамъ, че само, ако стои въ закона, тогава не е излишно. Друго нѣщо е чувство и друго нѣщо е да се полагами на закона. Правилникътъ самъ не е законъ, то е само едно ръководство за вътрѣшнитѣ наши работи; той не е легализиранъ отъ княза та за това нѣма и законна сила; ние имаме единъ законъ, който трѣба да го уважаваме, и той е Конституцията. Г-нѣ Молловъ каза въ своето възражение, че съ това Събранието налага само едно малко наказание; защото наказание безъ пресжда е противъ Конституцията. Като имаме законъ, трѣба да го почитаме. Достоѣйствието на представителтъ това не позволява. Всяки единъ представителъ има честь да представя въ тази камара 10,000 души отъ българскій народъ, който му е далъ довѣрието си. За това никой отъ представителитѣ не може да го допусне, да се престѣпва този законъ. Ако да прегледами всичкитѣ моменти, пакъ ненамирами никой мотивъ за тази алинея въ правилника; но намирами, че има една Конституция, единъ избирателенъ законъ и отъ тѣхъ трѣба да се ръководимъ. Ако да приемемъ едно внушение отъ председателя лично, или внушение предъ бюрото, или, найсетнѣ, внушение предъ цѣлото Събрание, тогава то е всичко, което може Събранието да представлява; но да налага наказание, това не може, защото ние не пра-

вигмъ законъ, като приемами правилника, защото този правилникъ не е легализиранъ отъ Князя.

Митр. Мелетий: Азъ мога да кажа както каза и г-нъ Стамбуловъ, въ отговоръ на г-на Иванова, че онзи, който земе единъ срокъ за отпуск и отива по свои интереси, той въ този моментъ не може да пази и интереситѣ на народа. А колкото за въпроса за болѣсть, която може да препятствува на присѣтствието, то трѣба свидѣтелство отъ доктора, че наистина е боленъ; и ако се е разболѣлъ въ врѣме на служба въ Народното Събрание, то трѣба да получава и паритѣ; стига само доказателство да има, че се е разболѣлъ въ врѣме на службата си.

Станчевъ: Азъ се учудвамъ, какъ намира г-нъ Кирковъ нѣкои нарушения на Конституцията и на избирателния законъ. Народното Събрание има право да тълкува закона; съ княжеский указъ всякой отъ депутатитѣ бѣ призванъ да се яви въ Нар. Събрание, за да зима участие въ народнитѣ работи. Ако този депутатъ е дошелъ първиятъ день, послѣ пакъ си е отишелъ веднага по своя частна работа, и, когато се свършва Нар. Събрание, да се явява той при квесторитѣ и си иска своята заплата, азъ вѣрвамъ, никой не ще му присъди, да си земе тази заплата. Ако бихми тълкували закона така, че трѣба да му се даде заплатата, тогава, мисля, че това би било нарушение на закона отъ страна на Народ. Събрание, защото законътъ предписва, съгласно съ Конституцията, че който работи, ще земе и дневни пари, но да се яви нѣкой въ нѣколко дни и послѣ да остави работата си, това е съвсѣмъ справедливото, да си зема само заплатата за онова врѣме, догдѣто е вършилъ работа; но за врѣмето, гдѣто е отсъствувалъ, че е отишелъ по своя частна работа, да не му се дава нищо. Това е само едно тълкувание на закона отъ страна на Народ. Събрание; и ако Народ. Събрание тури въ правилника си едно таквоя тълкувание, тогава не виждамъ съвсѣмъ никой нарушения на закона въ това. Азъ отъ моя страна настоявамъ, да се положи този членъ въ правилника, защото отъ него нѣма никое нарушение на закона.

Д-ръ Молловъ: Азъ искамъ да възрази на г-на Киркова на това, че той смята на този членъ като на наказание. Защо не иска той да го допусне като наказание? Азъ мисля, че нѣма законъ, който награждава мързеливитѣ и немарливитѣ. Нѣкои отъ предговорившиятѣ казаха, че ако би нѣкой да отсъствува отъ Събраннето въ отпускъ, или само по болѣсть, да ли да му се плати? Азъ мисля, за това рѣшава Нар. Събрание, и, вѣрвамъ, че ще се отпусне платата на такива представители, които би се или разболѣли, или по важни нѣкои причини принудени

да отсъствуватъ. Тука е рѣчта за немарливостта, и това е само една справедливостъ, за да не се плаща на такива лица, които не искатъ да изпълняватъ своята длъжностъ.

А. Цановъ: Азъ мисля, г-не председателю, че предмета се доста разисква, и да се тури на гласоподавание.

(Гласове: Исчерпено е.)

Стамбуловъ: Едно нѣщо е, което искамъ да заблѣжжъ; тука не сж паритѣ за работата, защото има хора, които работатъ, а не имъ се плаща нищо, именно ония, които живѣятъ въ столицата; но тука се плаща за това, дѣто члена на Събраннето е тръгналъ отъ дома си и прави разноси извънредни, и за това, по закона е рѣшено, да му ся платятъ тѣзи извънредни разноси. Ако нѣкой се разболѣе дома, и не може да дойде, за него вече закона самъ рѣшава, щото казва, че споредъ 139 членъ на Конституцията, ония народни представители получаватъ за всяки день по 15 франка и още пжтни разноси по 50 сант. на верстъ. Отъ тука се разбира, че само ония получаватъ плата, които сж дошли, защото ако не дойдоха, нѣматъ и пжтни разноси; така сжщо нѣма и да имъ се плаща дневна плата. Само тия, които дойдатъ тука, ще си зиматъ награди, на това основание сжщо така ще си зема и пжтни разноси. Защото иматъ извънредни разноси, тѣ съ това му се възнаграждаватъ, както му се възнаграждаватъ и пжтнитѣ разноси. Ако пакъ нѣкой се разболѣе въ града, въ столицата, то трѣба пакъ да му се даватъ разноси, защото има сжщо и той извънредни разноси тамо, гдѣто е представителъ. Но ако нѣкой не присѣтствува по нѣкоя каприция и не изпълнява своитѣ длъжности като депутатъ, то не трѣба да му се дава нищо. Въобще, ако не отсъствува по своя воля, но по „форсъ мажоръ“, тогава и платата, справедливо е, до се дава на представителя. Но нѣкой представителъ да дойде тука, послѣ да си отиде, да не работи нищо, и кога дойде врѣме да са платятъ дневнитѣ пари, да дойде да ги поиска, то ако да му се дадатъ, мисля, че било би нарушение на закона. За това, азъ съмъ на мнѣние, да остане, по всѣкой начинъ, този членъ въ правилника, както си е изложенъ въ проекта.

Кирковъ: Г-нъ Стамбуловъ добръ разясни въпросътъ, именно каза това, което азъ имамъ да кажжъ, че тукъ не се плаща за друго нищо, освѣнъ когато депутатъ се намира въ чуждо едно мѣсто и може да има разноси. А друго нищо не шѣхъ да кажжъ. Слѣдователно онзи, който не работи и който съвсѣмъ отива назадъ, това е ясно, че не му се плаща. Друго нѣщо е, ако нѣкой се разболѣе, той трѣба да получава пари, за да може да плаща на

докторъ. А да се казва, че е присъствующи на мѣстото, като и тука има разноси, че нѣма да получава никакви дневни пари, колкого пкти е отсъствувалъ отъ Събрание, това е вече материално ощетение или глоба. А глоба безъ пресжда по Конституцията не може да бжде, това е противоконституционално. Следователно нека остане само въ протоколитѣ. Които отсъствуватъ и ако отсъствуватъ повторително, нека имъ се прави забѣлѣжка отъ председателятъ, послѣ въ присъствието на бюрото и напаконъ забѣлѣжка въ присъствието на цѣлото Народно Събрание.

Минко Радославовъ: Менѣ се струва, че искахъ думата прѣди г-на Киркова; но нѣма нищо. Членътъ, както се проектира, е за мене малко темничѣтъ. Да ли значи това, че ако да отсъствуватъ три дена на редъ или въ цѣлата сессия.

Председателъ: Това е едно друго предложение. Азъ питамъ Народно Събрание иска ли да приеме члена, както си е въ проекта.

(Гласове: Приема се.)

Бурмовъ: Да се прочете.

Докл. Молловъ: (Чете чл. 19.)

П. Станчовъ: Ще събрками, когато предврѣменно кажемъ, че е исчерпано. Този предметъ е отъ голѣма сериозностъ. Г-нъ Кирковъ много говори и настоява на мнѣнието си, че всѣкий, който е представителъ, да ли е дошелъ или не, трѣба да си земе паритѣ. (Кирковъ: Това не съмъ казалъ.) Нека се разискова това. (Кирковъ: Азъ това не приемамъ.)

М. радославовъ: Азъ пакъ настоявамъ да се опредѣли поточно въпросътъ, да ли значи, че ония представители, които липсватъ 3 пкти наредъ или въобще ония представители, които въ цѣлото Събрание не дохождатъ. Така може нѣкой да дохажда единъ день, и другитъ день да не дохожда.

Докл. Д-ръ Молловъ: Каза се, ако отсъствува три пкти на редъ, т. е. едно заседание послѣ друго, тогава се прави забѣлѣжка; ако пакъ още 3 пкти отсъствува, ще се лишава отъ дневнитѣ пари.

Председателъ: Мисля, че въпросътъ на г-нъ Радославовъ е другъ, и ще се разгледа послѣ.

А. Цановъ: Да кажемъ: Ако нѣкой не е дошелъ въ 6 заседания наредъ, на примѣръ може тѣзи седмица да не се явява 2 пкти, и пакъ дойде и така на редъ.

Председателъ: Мисля, че това се отнаси къмъ въпроса на г-на Радославовъ.

А. Цановъ: Азъ би мислилъ, да се тури 3 пкти наредъ, защото може да отсъствува два пкти, и пакъ да дохожда единъ пктъ, за да се не каже три пкти.

Председателъ: Азъ мисля, че тѣзи алинеи доста го опредѣлява; но може да се земе въ внимание.

Бръшляновъ: Исканъ да обърна внимание върху думитѣ на г-на Радославовъ; защото, ако приемами въ правилника члена, както е и който казва: „3 пкти на редъ“, то могатъ да се ползватъ отъ това нѣкои немарливи депутати, (ако би да има таквизъ), като дохождатъ единъ пктъ и отсъствуватъ два пкти; за това подобръ би било, членътъ да гласяше: „Ако единъ депутатъ отсъствува безъ законни причини (да се опредѣли едно число дни, подиръ които да се спиратъ суточнитѣ).“

Председателъ: Мисля, като е забѣлѣжено това въ протоколитѣ, то е достатъчно.

Кирковъ: Нѣкой запитвалъ, ще ли получаватъ надничнитѣ пари ония депутати, които не сж дошли по болѣстъ. Разумѣва се, че като не е въ сессия, и не присъствува въ Събранието, че не може да получи паритѣ. Д-ръ Антоновъ не е дошелъ; заболѣлъ въ Търново, вѣнъ отъ столица; той е останалъ въ града си безъ да се мръдне; за такиви представители, разбирамъ, че не могатъ да получатъ паритѣ; но който е дошелъ тука и е присъствувалъ на Събранието, то го считамъ за незаконно, да имъ се задържаватъ дневнитѣ заплати.

Пр. Мелетий: За да се дигнатъ нѣкои прѣпирни, да се тури на мѣсто дума „наредъ“, „безпреривно“. Азъ пакъ повторямъ, че думата иде само за тѣзи сессия, и че за това трѣба особенъ законъ, или въ избирателний законъ да се тури; сега въпросътъ ни е общъ, и е излишно да се говори за отсъствието на депутатитѣ.

Савва Илиевъ: По напредъ г-нъ Генчевъ предложи въпросъ, който си имаше мѣстото и трѣбаше да обърнимъ посериозно внимание на него. Той каза, ако да се приеме, че външнитѣ депутати нѣма да получаватъ възнаграждение, когато не присъствуватъ, то какво наказание въ замѣна ще се даде на тѣзи, които сж въ София и недохождатъ въ Събранието?

Д-ръ Браделъ: Този членъ не е на разискване. Колкото повече ще разисковами, толкова повече ще намѣрвами за забѣлѣжване, и виждами че е още много мекъ, както казватъ и г-да Радославовъ, Илиевъ и Генчевъ, който иска и наказание за тия, които живѣятъ въ София.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание членътъ, както стои въ проектъ? (Приема се.)

Д-ръ Молловъ: (Чете членъ 20.)

Д-ръ Минчевъ: Исканъ да обърна вниманието на Народ. Събрание върху едно нѣщо; има нѣкои представители, които присъствуватъ въ началото, но послѣ се измѣкнватъ подиръ $\frac{1}{2}$ часъ.

Съ тѣхъ какъ ще постѣпи Народ. Събрание?

Председатель: То е предвидено. Никой представител нѣма право да излиза отъ Събранието прѣди да е назначенъ отпусъ отъ председателя.

(Гласове: Исчерпано е.)

Стамбуловъ: На това предложение на Г-на Минчевича не трѣба да се обраца внимание, защото биватъ и частни работи на чловѣка, че има нужда да отсѣтствува и да излиза вънъ. (Веселостъ.)

Председатель: Моля Събранието да бѣде посериозно.

Стамбуловъ: Като приехме този членъ, то ми се чина, че имами още 5 или 6 въпроси да се рѣшаватъ, т. е. ако нѣкой не дойде въ София, нѣма да получи платата; ако се даде отпусъ за частни работи, то нѣма да му се дава платата; ако дойде покъсно въ камерата, отъ като тя е начела своитѣ заседания, нѣма да му се дава плата за това врѣме, въ което е отсѣтствовалъ. Четвърто е, ако нѣкой захване да присѣтствова, и послѣ си отиде, ще ли приема заплата?

Минчевичъ: Азъ разбирамъ, че трѣба отъ начало до края да присѣтствува всѣкий; но той може да отсѣтствува по частни причини.

Председатель: Това дохожда до безсѣвѣстностъ на депутати; ако нѣматъ сѣвѣстностъ, то съ синжири да ги вързовами нѣма да сѣдятъ.

Пр. Милетий: Щѣхъ да кажа, че се произнасятъ върхъ този въпросъ мнѣния, които слѣдъ нѣколко днене пакъ ще се повтарятъ, ако ще си съставлявами избирателенъ законъ. Ние правиме сега само единъ правилникъ, който не е законъ; кагато правиме законътъ, който ще бѣде освѣтенъ отъ главата на държавата, тогава има мѣсто да разисками тѣзи въпроси.

Стамбуловъ: Тия нѣща да се запишатъ не въ правилника, а въ протоколитѣ. Ние вече рѣшихми, ако нѣкой по 2 заседания не дойде а още въ третото, тогава му се направи забѣлѣжка, и съ 4-то отсѣтствование му се въспира и платата.

А. Цановъ: Разбирамъ, че говорѣтъ иде за такива представители, които съ своето отсѣтствие не почитатъ Събранието, сяко и тия, които излизатъ, да кажемъ, половинъ часъ слѣдъ като се отвори заседанието; къмъ тѣхъ трѣба да сж обрне внимание, защото тѣ може да отсѣтствуватъ прѣзъ половина сесията безъ да се забѣлѣжи, че сж отсѣтствували.

Докл. Д-ръ Молловъ: Забѣлѣжвамъ, че членътъ се вече прие. —

Минчовичъ: Рѣчь та е за тия, които излизатъ слѣдъ като $\frac{1}{2}$ часъ заседанието се е творило.

Предсѣд. Ние правимъ правилникъ за хора сѣвѣстни, и които отъ само себеси да бѣдѣтъ такиви;

а такиви бѣлѣжки сж унижение и за другаритѣ имъ, за това ще бѣде много по-добрѣ, да ги считаме за излишни. —

Стамбуловъ: Всѣко едно предложение трѣба да бѣде поддържено отъ 5 души, и предложение-то на г-на Минчевича го нѣма: освѣнъ единъ, никой не го поддържава. — Ако нѣкой депутатъ не дойде въ София, то не ще и да получава заплата, тѣй като нѣма да приеме пактни разноски. Това иска да се рѣши.

Предс: Какво ще отговори Н. Събрание?

(Гласове: Приема се). —

Станчевъ: Зехме да правимъ смѣтки, и ще продължавами още до вечеря; утрѣ, кога ще плащатъ г-да Квесторитѣ, на които е възложена финансовата частъ на Н. С. то на тѣхъ да възложимъ грижата да се увѣрятъ въ присѣтствието на членовѣтъ на Н. Събрание. Сега да свършимъ работата, и да не губимъ врѣме. —

Предс: Какво отговори Н. С. на предложението на г-на Стамбулова: да или не? (Гласове: не).

Стамбуловъ: Ако нѣкой депутатъ земе отпусъ за частни работи даватъ ли му се за срокътъ на отпуса пари, или не? (Гласове: не.)

Председатель: То е несправедливо.

Стамбуловъ: Ако г-нъ Председатель иска да участвова въ дебатитѣ, то да остави мѣстото си на подпредседателя.

Д-ръ Молловъ: Азъ мисля, че не е справедливо, ако да иде нѣкой по частни работи да не му се даватъ днене пари. Това е несправедливо: щомъ се рѣши, че му се дава отпусъ, трѣба и паритѣ да получава. —

Предс. Това остава на Н. Събрание да даде или да не даде.

Костовъ: По мое мнѣние, азъ би мислилъ, че ако му се даде отпусъ за 5 или 6 днене, то да му се дадѣтъ и паритѣ.

А. Цановъ: Да не му се даде освѣнъ, ако е по-причина на болѣсть. Защото ако нѣкой е отишелъ по търговия, то да не му се плаща.

Стамбуловъ: Искамъ да питамъ, имали нѣкое предложение, дѣто казаха: като зематъ позволение отъ председателя, че трѣба да му се плаща; който отиде по частна работа, трѣба ли да му се плаща, ако не е отъ болѣсть или нѣкой извънреденъ случай?

Д-ръ Молловъ: Азъ разбирамъ, че който отсѣтствова 3 пкти, безъ да извѣсти на председателя и още 3 пкти по забѣлѣжката му, т. е. 6 пкти, безъ важни причини, тогава имами право да го на-казвами. —

Михаиловский: Наближаватъ се и празници, тогава мнозина би могли да си идатъ не разходка,

и съмъ съгласенъ съ това. Но предметътъ, който предлага г-нъ Стамбуловъ, е разно-образенъ, и за това да го оставимъ всякогащъ на рѣшението на Н. Събрание и то да рѣши всяки случай особено.

Стамбуловъ: Отглювамъ си предложението. Трето е: ако дойде нѣкой по-късно въ камерата, ще ли получава пари за миналото врѣме? (Гласове: нече).

Единъ гласъ: Ония депутати, които сж чиновници, ще ли получаватъ въ продолжението на Н. Събр. и жалованието и суточнитъ пари, или жалованието да оставятъ на хазната?

Маноловъ: Искамъ да питамъ именно за депутатитъ, отъ дѣ ще имъ се плащатъ пѣтнитъ разности, отъ мѣстото, дѣто сж избрани или отъ дѣто живѣятъ.

Предс.. Приема Н. Събр. да разгледвами това сега? Който го приема да си дигне ржката. (Никой не дига).

Д-ръ Молловъ: (чете чл. 20.): Министритъ, ако сж депутати и приематъ участие въ прѣнпритъ като таквизи подчиняватъ се на тоя правилникъ. При разглеждане законопроекти и предложения тѣ се ползватъ съ 190 чл. отъ Конституцията.

Недѣлковичъ: Въ Конституцията е казано: „всякогащъ да ислуна“ министритъ, и тука се казва „да се предпочете и трѣбало би да се промѣни.

Предс. Приема ли Н. Събр. чл. 20 както си е. (Приема се).

Докл д-ръ Молловъ: (чете чл. 21.):

III. За длѣжноститъ и правата на председателя.

Чл. 21. На председателя се възлага да съкращава съставнитъ мѣнния, да ръководи засѣданията, да постави въпроситъ споредъ установениятъ порядкъ, да поканва по име лицата, на които е редътъ да говорятъ, да държи порядкъ и благочиние, да бди щото да не ставатъ повръщане върху въпроси вече разискани и рѣшени и да държи сношения съ всичкитъ правителствени и частни лица по дѣлата на Събраниято.

Председатель: Приема ли Н. Събр. чл. 22? (Приема се).

Докл. Д-ръ Молловъ. (чете чл. 22.)

Чл. 22. Председательтъ е длѣженъ да се отнася равно къмъ всичкитъ говорящи, и да не показва по никой начинъ, че той клони къмъ това или онова мѣнние. (Приема се).

Чл. 23. Той може да зима участие въ разискванията на Събраниято слѣдъ като остави председателството на единъ отъ под-председателитъ за всичкото врѣме, догдѣ трае разискването на сжщия въпросъ. (Приема се).

Чл. 24. Председательтъ наблюдава за порядъка въ засѣданията.

За увардеването на порядъка той има право да употрѣбява слѣдующитъ средства:

а) да призовава на благочиние;

б) да призовава оратора да не се отдалечава отъ предметъ;

в) да отнема думата отъ оратора;

г) да изобличава.

Бурмовъ: Желателно е да се даде отъ страна на комисията обяснение, какъ разумѣватъ думата „изобличение“ съ практически примѣри.

Мелетий: Предлагамъ да се прибави дума изобличава на самѣ.

Цѣко Петковъ: Азъ бихъ попиталъ, кога дохождами какъ ще зема пари единъ, който доде три дене по сетнѣ отъ какъ се отвори скупщина;

Предс: То се рѣши и нѣма да се връщамъ на сжщия въпросъ.

Докл. Д-ръ Молловъ: На благочиние председателъ призована, на примѣръ, когато нѣкой отъ представителитъ съ мѣнние или съ знакове не даватъ на оратора да говори, той прѣди забѣлѣжава недѣйте вика, дръжете редъ. Изобличение разбирамъ, че кога единъ ораторъ прави шумъ или другъ прекъснова оратора, кога самъ говори, или се отдалечава отъ предметъ напада на личности, тогачъ председателтъ го изобличава, като му казова, нѣмате право така да правите, това е неприлично и неназание редъ, и ако се неподчинява, то вториятъ пѣтъ председателтъ има право да му направи забѣлѣжка именно че неварди правилника и недържи редътъ.

Пр.: Приема ли Н. Събр. този членъ кокто стои въ прекътъ? (Приема се),

Докл. Д-ръ Молловъ: (чете).

Чл. 25. Призоваватъ се на благочиние ония оратори, които въ словата си нападатъ на личности, и лицата, които чрезъ прекъсването на ораторитъ или чрезъ други шумѣния причиняватъ безпорядкъ въ Събраниято. (Приема се).

Чл. 26. Три такви призования на благочиние въ сжщото засѣдание могатъ да предизвикатъ върху лицето, което ги е заслужило, изобличение. Изобличението може да се направи отъ председателтъ и по рано даже ако вината е тежка.

Бурмовъ: Азъ пакъ ще повтаря, че е потребно да ся опредѣли какъ ще става изобличението. Може, на примѣръ, да се опредѣли, че ако председ. каже: „изобличавамъ ви, че непостѣпвате споредъ правилника“, то ще е изобличение; и ако рече просто призовавамъ ви на редъ, то е призование наредъ.

Стамбуловъ: Изобличение може да се направи отъ председателя, и ако е виноватъ нѣкой, председателтъ му направя предъ всичкото събрание своитъ забѣлѣжки, като му каже: че неварди достоинството, на депутатитъ предъ всичкото Събрание да му каже азъ ви изобличавамъ, или да му земе думата.

Предс. Приема ли Нар. Собр. членъ 26 както си е? (Приема се).

Докл. Молловъ: чете чл. 27.

IV. За длъжноститѣ на секретаритѣ.

Чл. 27. Секретаритѣ сж длъжни, подъ надзорѣтъ на едногo отъ под-предсѣдателитѣ: да пазятъ редовно архивитѣ на Събранието; да приематъ представляемитѣ отъ разни мѣста или лица, освѣтъ депутатитѣ, прошения и по реда на приемваннето имъ да ги предствятъ на Събраннето въ първото засѣдание подиръ приемваннето имъ; да държатъ редовно съкратенитѣ протоколитѣ; и, подиръ одобреннето имъ, да се грижатъ да се предаватъ часъ по скоро за напечатване стенографическитѣ. Въ помощъ на секретаритѣ се даватъ инсци, числото на които се опредѣлява споредъ потребитѣ.

Протоколитѣ на тайнитѣ засѣдания не се подаватъ на печатъ, освѣтъ съ разрѣшението на Народното Събрание.

Стамбуловъ: Искамъ да говоря. Понеже въ единъ членъ 4 или 5 се каза че секретарскитѣ протоколи ще се държатъ редовно, и секретаритѣ се грижатъ поскоро да се дадатъ стенографическитѣ протоколи на печатъ.

Пред. Приемали Народ. Собр. членътъ съ тази забѣлжка? (Приема се).

Докл. Молловъ: (чете.)

V. За квесторитѣ и тѣхнитѣ длъжности.

Чл. 28. При бюрото на Народното Събрание, освѣтъ председателя, подпредсѣдателитѣ и секретаритѣ, прилагатъ се двама квестори, избрани по вилегласе отъ и измежду представителитѣ. (Приема се).

Чл. 29. На квесторитѣ се възлага длъжността; а) да надгледватъ Събраннето и преброяването на гласовѣтъ; б) да бдятъ върху стопанската частъ на Събраннето и върху държаннето на смѣткитѣ му; в) върху правилното и своєврѣмено печатвания и раздаване протоколитѣ и докладитѣ на комиситѣ: г) сжщо да бдятъ върху слугитѣ и стражари на Събранието. —

(Приема се).

Съ това се свърши правилникътъ.

Предс. Правилникътъ е свършенъ; ще се пристъпи да се напечата и да се раздаде. Сега имаме вече правилникъ, и ще пристѣпимъ на редовни разисквания.

Какво мисли Нар. Собр. слѣдъ малко разпусъ пакъ ли да се съберемъ?

Стамбуловъ: Какъвъ е дневний редъ?

Предс. Ако има нѣкои предложения, ще видимъ.

А. Цановъ: Азъ бихъ предложилъ да изберемъ една комисия за адресътъ, за да бжде, готовъ когато ще се свършатъ провѣркитѣ.

Бурмовъ: Въ правилникътъ, колкото помня нищо не е казано, биватъ ли засѣдания безъ министри. Въ нѣкои други конституционални държави, ако нѣма министри или поме единъ отъ министритѣ, не могатъ да ставатъ засѣдания.

Станчевъ: Въ Конституцията е казано, че ако ще ни трѣбова министръ, ще го викаме. Ако ще стане нужда за нихъ ще, ги викаме, и тия сж длъ-

жни да дойдятъ. Но за това да подигами въпросътъ не е на мѣсто.

Бурмовъ: Г-нъ Станчевъ недоказва още съ това че подигнатий въпросъ нѣма мѣсто. Нѣкои конституции предвиждатъ, че поне единъ министръ трѣба да присѣтствова въ засѣданието, другояче засѣданието не е законно. Този въпросъ у насъ не е ясно рѣшенъ и опредѣленъ, и за това предлагамъ на Нар. Собр. да го рѣши.

Стамбуловъ: Засѣданието се счита за законно щомъ има 87 души. Министритѣ ако не щатъ могатъ да недохождатъ прѣзъ цѣлото засѣдание; отъ нихъ независи законността на Събранието: щомъ има повече отъ половина отъ представителитѣ въ Събранието, то се счита за законно.

Пр. Мелетий: Конституцията казва, че министритѣ „могатъ“ да присѣтствуватъ, т. е. и безъ нихъ може да се засѣдава, — а това именно 91 чл. на Конст. казва (чете го), което ще рѣче, свободно е и безъ министри да се разисква.

Бурмовъ: Азъ искамъ само да ся произнесе Събранието, и то ся произнесе вече че не е нужда.

Предс. Какво желае Нар. Собрание послѣ малко пакъ да се върнемъ ли.

Докл. Молловъ: По добръ да се прекъсне засѣданието и да се распусне! Сега нека ни се каже, кои въпроси ще сж на разглеждане?

Стамбуловъ: Дѣйствително по правилника има да трае засѣдание до 5 часа, но отъ 1 часъ, а ние днесъ захванахме отъ 11 часа и хората се умориха.

Пред. Кога желае Нар. Собр. да се съберемъ пакъ? (Гласове: въ понедѣльникъ.) Дневниятъ редъ е: провѣркитѣ за изборитѣ, а сега засѣданието се закрива.

(Конецъ 4 часа и 15 минути).

Предсѣдатель: **П. Р. Славейковъ.**

Подпредсѣдатели { **Д-ръ И. Брадель.**
Н. Сукнаровъ.

Секретари { **Ив. Даневъ**
Хр. Баларевъ
В. П. Золотовъ
К. Коевъ.

Управитель на стенографическото бюро А. Безеншекъ.